Uitgave van de vereniging
Molenvrienden Land van Cuijk

DE MOLENVRIEND

Nr. 69

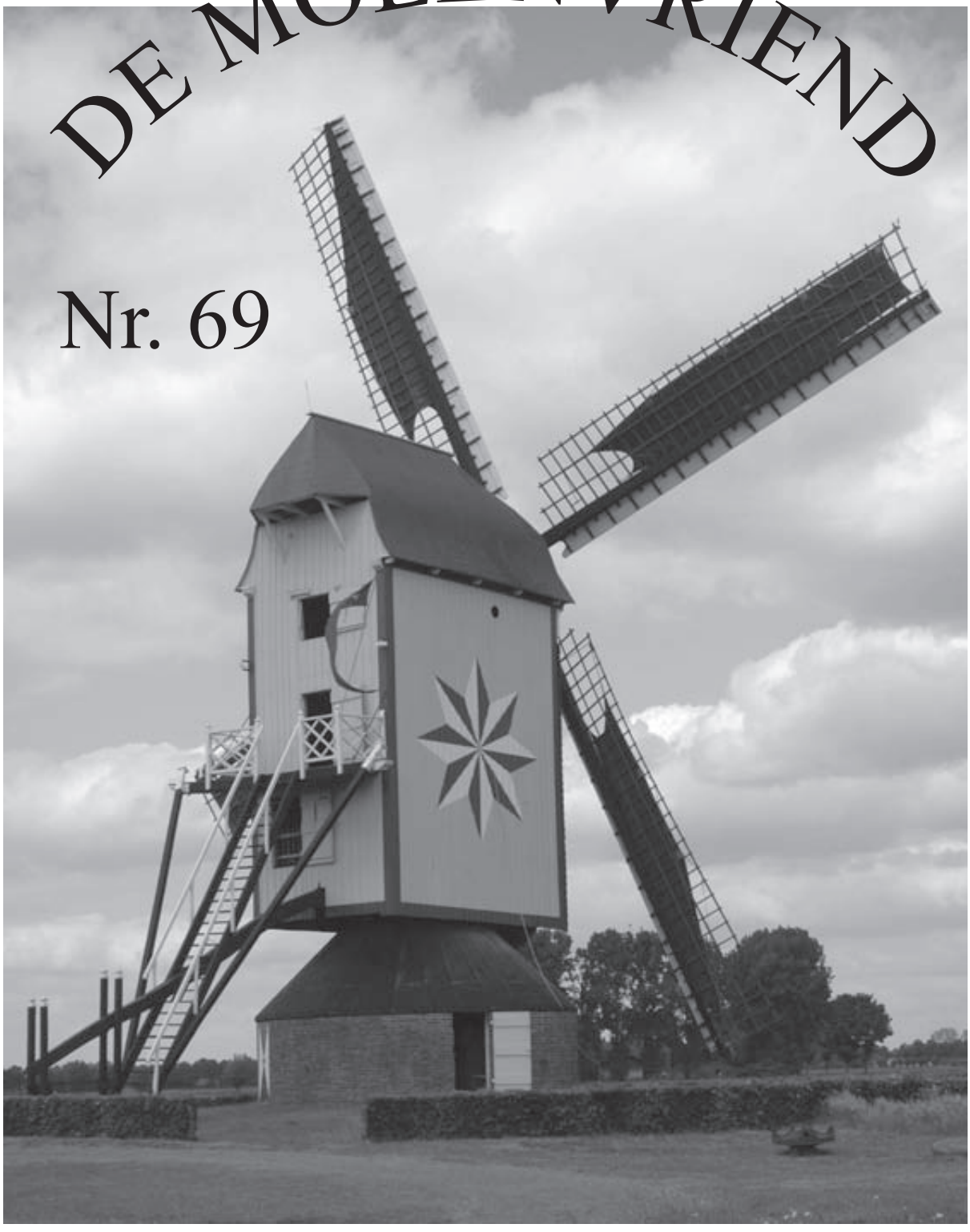

VERENIGING MOLENVRIENDEN LAND VAN CUIJK

Molenvereniging in het Land van Cuijk en omstreken
www.molenvrienden.nl

BESTUUR

VOORZITTER	Mari Goossens	D. Boutsstraat 25
	Tel. 0485-573815	5831 VN BOXMEER
SECRETARIS	Walter Cornelissen	Park 8
	Tel. 0485-478818	5446 PH WANROIJ
	Fax 0842-110623	E-mail: molenvrienden@home.nl
PENNINGMEESTER	Frits Harteman	Bilderbeekstraat 23
	Tel. 0485-572271	5831 CW BOXMEER
BESTUURSLEDEN	Peter Pouwels	Vijverweg 6
	Tel. 024-3974266	6562 ZL GROESBEEK
	Rob Snel	Chopinstraat 33
	Tel. 024-3582526	6584 EJ MOLENHOEK

LEDENADMINISTRATIE	Tel. 0485-322460	Park 8
	Fax 0842-110623	5446 PH WANROIJ
	REKENINGNUMMER: 4008385 *onder vermelding adres penningmeester*	

MOLENARCHIEF LAND VAN CUIJK	Hans Heijs	Steenstraat 85A
	Tel. 0485-577330	5831 JC BOXMEER
	Eenieder kan na afspraak het archief raadplegen	

Colofon

Jaargang 26, nummer 1, maart 2010
Lijfblad van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk, opgericht in 1984.
De Molenvriend wordt gratis toegezonden aan de leden van de vereniging. De contributie hiervoor is € 10,--. Aanmelding kan geschieden door het bewuste bedrag te storten op de betaalrekening van de vereniging. De Molenvriend is een advertentiemedium. Prijs losse nummers € 1,50.
ISSN 1384 8526

Uitgave van de vereniging
Molenvrienden Land van Cuijk

REDACTIE	*Harry Daverveld*	*Pierre Gielen*
	Mari Goossens	*Frits Harteman*
	Peter Simons	*Marko Sturm*
	Paul Verheijen	
REDACTIEADRES	*D. Boutsstraat 25*	*5831 VN BOXMEER*
	e-mail: mjfagoossens01@hetnet.nl	
	De Erica 2	*5831 RX BOXMEER*
	e-mail: j.m.sturm@alumnus.utwente.nl	
VERDER WERKTE(N) MEE	*Peter Pouwels, Rob Snel en Stefan Willems*	
ILLUSTRATIES	*Mari Goossens, Peter Pouwels, Marko Sturm Jos Verberk en Stefan Willems*	

VOORPAGINA De Hamse Molen te Wanroij, foto Jos Verberk

In dit nummer

pagina 2	**Colofon**
pagina 3	**In dit nummer**
	Van de redactie
pagina 4	**Mededelingen van het bestuur**
pagina 5	**Jaarvergadering over 2009**
	door: Walter Cornelissen
pagina 7	**Jaarvergadering DHM**
	door: Rob Snel
pagina 8	**Glück auf! Glück zu!**
	een bijzondere watermolen in de Harz (D)
	door: Marko Sturm
pagina 12	**Als molenstenen spreken konden**
	over de geschiedenis van de molenstenen
	door: Peter Pouwels
pagina 15	**Molenfeesten Jan van Cuijk**
	door: Stefan Willems
pagina 16	**De molenbiotoop**
	de actuele situatie van de biotoop van de Hamse Molen te Wanroij
	door: Mari Goossens en Marko Sturm
pagina 18	**Molenpoëzie**
pagina 19	**Aan de licht**
	een molenaar stelt zich voor...
	door: Stefan Willems
pagina 20	**Molens in de regio**
	de stand van zaken omtrent de molens in de regio
	door: Mari Goossens en Marko Sturm
pagina 22	**Evenementenkalender**
	een overzicht van de evenementen in het jubileumjaar

Van de redactie

Het nieuwe jaar is al weer op gang. Voor de vereniging betekent dit dat er een jaarvergadering gehouden is. In deze Molenvriend kunt u het verslag hiervan nalezen. 2010 is voor onze vereniging een heuglijk jaar, we bestaan namelijk officieel 25 jaar. We zullen dit vieren met diverse evenementen. Een (voorlopig) overzicht van deze evenementen kunt u achterin dit blad terugvinden.

Naast deze speciale mededelingen komen ook de vertrouwde rubrieken weer terug. In Wanroij hebben we de biotoop vastgelegd. Daarnaast hebben we ook een bijdrage voor de rubrieken “Aan de licht” en “Molenpoëzie”.

Peter Pouwels heeft een zeer interessant artikel over oude molenstenen geschreven. En wist u dat molens ook in de mijnbouw gebruikt werden? Als dit u nieuwsgierig maakt, blader dan snel verder naar het artikel over de Grube Samson in het Harzgebergte!

De redactie wenst alle lezers een goed jubileumjaar. Later in het jaar hopen we verslag te doen van de activiteiten.

Marko Sturm

Mededelingen van het bestuur

Na een half jaar afwezigheid door drukke werkzaamheden is ondergetekende weer beschikbaar als secretaris van de vereniging. Ik wil Rob Snel bedanken voor het tijdelijk waarnemen.

Op maandag 18 januari 2010 was het 25 jaar geleden dat de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk werd opgericht. En nu in dit feestelijk jaar willen we er natuurlijk ook aandacht aan schenken. Deze Molenvriend no. 69 is de eerste in ons jubileumjaar en er zullen nog vele volgen. Het bestuur wil dan ook de redactie en alle leden die in de afgelopen 25 jaar in de redactie hebben gezeten natuurlijk bedanken voor hun inzet. Er is veel tijd achter de typemachine en later de computer doorgebracht om toch elke keer weer een gevulde Molenvriend uit te brengen. Marko Sturm is bezig om de oude uitgaven van de Molenvriend te digitaliseren en wij willen deze dan op de website plaatsen, zodat de leden deze in kunnen zien.

In het voortraject op dit jubileum zijn al enkele zaken uitgewerkt zoals de meelzakken en de vlaggen met logo voor de molens en ook zijn er folders gemaakt over de vereniging die op de molens beschikbaar zullen zijn. Daarnaast hebben alle leden een jubileumuitgave over alle molens in onze regio ontvangen. Hiervoor willen wij onze voorzitter Mari Goossens bedanken voor alle tijd die hij er in het afgelopen half jaar in heeft gestoken.
Op 19 januari hebben we de jaarvergadering in Sint-Hubert gehouden, waarover u in dit blad de notulen zult vinden.

Dit jaar zal er op 27 juni een molendag gehouden worden, de molens zullen die dag allemaal draaien en daaraan gekoppeld zijn er door Peter Simons 6 fietsroutes van 25 km uitgezet die natuurlijk langs de molens voeren. Het is de bedoeling dat de molenaars bij hun eigen molen ook feestelijke activiteiten ontplooien. Deze zullen gebundeld worden in een activiteitenkalender die we gaan starten en waarin alles komt te staan wat er door het jaar heen zoal bij de molens te doen is.
Na een molendag was het gebruikelijk dat er na afloop een samenzijn werd georganiseerd, maar dit jaar gaan we een feestelijke barbecue houden op 3 juli bij de molen van Linden/Katwijk waarbij alle leden worden uitgenodigd, hier hoort u later nog meer over.
Nog een jaarlijkse activiteit is de excursie en ook dit jaar blijven we niet binnen de landsgrenzen want we gaan naar België. Rob Snel heeft een broer die in het bezit is van een molen in België en we zijn bij hem op 4 september te gast en bij enkele molens daar in de buurt. Ook hier krijgt u nog een uitnodiging voor.
In het najaar zal er ook nog een lezing over de geschiedenis van de watermolens gehouden worden. De heer Hans de Mars zal op een nader te bepalen datum hierover uitgebreid gaan vertellen. Wij houden u uiteraard hierover geïnformeerd.

Dan een mededeling van geheel andere aard, voorzitter Mari Goossens heeft te kennen gegeven dat hij wil stoppen met het voorzitterschap. Mari heeft deze functie 3 termijnen van 4 jaar vervuld, dit heeft hem veel energie gekost vooral ook om de zaak bij elkaar te houden. Hij vindt dat er weer eens een ander de kar moet trekken. Na overleg, heeft Mari besloten om nog tot de volgende jaarvergadering in functie te blijven. Het bestuur wil dan Rob Snel voordragen als nieuwe voorzitter. Rob zal het komende jaar samen met Mari naar het nieuwe voorzitterschap toegroeien. Heren bedankt en succes.

Sluitende wil ik u allen veel leesplezier en een goed jubileumjaar wensen.

Walter Cornelissen
secretaris

Bij overname van artikelen en/of foto's, auteur en eventuele bron(nen) vermelden. Tevens hiervan melding maken bij de uitgeefster of redactie van dit blad.

De redactie stelt zich niet aansprakelijk voor eventueel gemaakte fouten of anderszins ontstane ongemakken.

Jaarvergadering over 2009

Datum: 19 januari 2010
Locatie: Gemeenschapshuis "de Jachthoorn" te Sint-Hubert
Aanvang: 20.00 uur
Aanwezig: 20 leden
Afmelding: 8 leden

1. Opening
De voorzitter Mari Goossens heet iedereen van harte welkom op deze jaarvergadering in ons 25-jarig jubileumjaar en wijst op de goede opkomst deze avond. We willen snel starten want de agenda is goed gevuld.

2. Jaarrede door de voorzitter
Afgelopen jaar is bestuurlijk voor onze vereniging een belangrijk jaar geworden. We zijn er in geslaagd consensus te bereiken over de naamswijziging en aanpassing van ons logo. "Molenvrienden Land van Cuijk" blijft, met als subtitel "Molenvereniging in het Land van Cuijk en omstreken". Dit vonden we nodig, zodat onze molenaars uit de gemeente Heumen en de kop van Noord-Limburg zich hierin ook herkennen. Inmiddels is dit verder uitgewerkt in ons briefpapier, visitekaartjes voor het bestuur en de website. Ook zijn er nieuwe molenvlaggen en molenzakken met ons logo aangeschaft.
Ook het komende jaar zal er gewerkt worden aan onze PR door ons duidelijker te profileren. Te meer daar het een lustrum jaar gaat worden. "25 jaar Molenvrienden Land van Cuijk".
Er zijn nog een aantal personen van het eerste uur in ons midden als lid. We denken dan aan, in alfabetische volgorde, Theo van Bergen, Piet Geenen, Jan van Haren, Henk Hulscher, Johan Reinders, Jan Selten, Peter Simons, Ben Verheijen, en Stefan Willems.
Over de activiteiten in dit jaar komen we verderop in deze vergadering nog terug.
Ook dit jaar kunnen we weer een nieuwe geslaagde molenaar in ons midden verwelkomen, Jos van der Heijden, en er zit alweer een nieuwe lichting aan te komen, Pierre Gielen? en Frans Rademakers.
Verder valt er een compliment te maken aan Ludger Pauls voor de geweldige excursie in Duitsland. Het wordt steeds moeilijker om dat naar de kroon te steken.
De Molenvriend komt regelmatig uit en ziet er nog steeds goed verzorgd uit.
Wel noopt dit ons om over de kosten van het lidmaatschap na te denken.
De kosten voor het verzenden van de Molenvriend zijn bijna net zo hoog als de contributie.
Deze kosten zijn al ruim 10 jaar gelijk gebleven. Daarom komen we straks met het voorstel om deze lidmaatschapskosten te verhogen naar € 15,- per jaar.
Ons ledenaantal stijgt licht en dat is natuurlijk een gunstige ontwikkeling. Minder gunstig is het dat een aantal molenaars gezien hun leeftijd en gezondheid meer problemen heeft om hun molen draaiende te houden. Daarom blijft werving van nieuwe jonge molenaars een uitdaging voor ons allen.

3. Jaaroverzicht 2009
Alle aanwezige leden hebben een overzicht van het jaarverslag ontvangen en de voorzitter vraagt de vergadering of er nog op- en aanmerkingen zijn en alles werd akkoord bevonden.

4. Financieel verslag 2009
Het financiële verslag zat bij het jaaroverzicht en kon door de leden bestudeerd worden, er werd opgemerkt dat de rente ontbrak op het overzicht. De penningmeester meldde hierover dat tot op heden de rentebedragen nog niet bekend zijn. En omdat de rente niet hoog is, zal dat ook niet veel zijn. De penningmeester stelde het volgende probleem ter discussie: de Molenvriend kan nu bijna gratis gemaakt worden, maar als de toevoerlijnen van papier en gratis kopieerwerk opdrogen, zitten we met een probleem. Nu kosten de verzendingen van de Molenvriend zoveel als er aan contributie binnenkomt. De contributie was bij de oprichting fl 20,- dus omgerekend naar euro's is er in 25 jaar niet veel bijgekomen. Om een buffer te creëren wordt het voorstel gelanceerd om de contributie met ingang van 2011 te verhogen naar € 15,-. Dit voorstel wordt in stemming gebracht en met algehele goedkeuring van de aanwezige leden aangenomen.

5. Verslag kascommissie
De commissie bestond uit Stefan Willems en Paul Verheijen (afwezig). Stefan meldde dat zij vorige week de boeken steekproefsgewijs hebben gecontroleerd en dat alles prima in orde is.

6. Mutatie kascommissie
Paul heeft zijn termijn van twee jaar in de kascommissie er op zitten, waarvoor dank. De vacature wordt voor de komende twee jaren vervuld door John Houben.

7. Bestuursverkiezing
Aftredend en herkiesbaar zijn Peter Pouwels en Walter Cornelissen. Er hebben zich verder geen kandidaten gemeld en de vergadering gaat akkoord met hun herverkiezing voor de periode van 4 jaar. Volgens het schema was ook het 5e bestuurslid Rob Snel aftredend, maar omdat hij er pas een jaar in zit, hebben we het schema van aftreden aangepast en verdeeld over de 4-jarige periode.

8. Jubileumviering 25 jaar Molenvrienden Land van Cuijk
De voorzitter bespreekt de inmiddels gerealiseerde zaken en de activiteiten die nog gaan gebeuren het komende jaar. Als eerste wordt de nieuw ontworpen **3-luik folder** door de voorzitter gepresenteerd en voor iedere molen worden 50 exemplaren uitgedeeld. Aan de aanwezigen wordt ook het **jubileumexemplaar** van de Molenvriend uitgedeeld, bij de overige leden zal dit bezorgd worden. Het volgende wat de revue passeerde zijn de **ansichtkaarten** van de molens uit onze regio. De molenaars die kaarten besteld hadden, kregen deze uitgedeeld en voor alle molens was er een setje kaarten van alle molens beschikbaar. De molenaars die kaarten besteld hebben, krijgen binnenkort de rekening van € 150,- van de penningmeester in de bus.
Op de **feestdag (molendag) 27 juni** is het de bedoeling dat alle molens van 10 tot 17 uur geopend zullen zijn. Er zal naar alle molenaars een formulier gestuurd worden waar zij op kunnen invullen welke activiteiten zij op deze dag bij hun molen organiseren. Deze gegevens zullen in de PR voor deze dag worden meegenomen.
Tevens werden de **fietsroutes** gepresenteerd die op de jubileumdag op de molens zullen liggen, er zijn 6 routes van ongeveer 25 km gemaakt.
Als laatste is er op 3 juli voor alle leden een barbecue op de molen van Linden/Katwijk, dit is een mooie locatie omdat er veel ruimte (grasveld), toilet en een loods is waarin we terecht kunnen mocht het weer ons parten spelen. De organisatie is in handen van Rob Snel en Peter Simons zij zullen proberen om de kosten zeker niet boven de € 25,- p.p. uit te laten komen. En de regel is opgeven is betalen. De molen staat nu te koop en mocht deze in de tussentijd verkocht worden en de nieuwe eigenaar staat geen barbecue toe, dan zullen we naar een andere locatie moeten uitwijken.

9. PR jubileumjaar
De PR in het jubileumjaar zal door Peter Pouwels en Walter Cornelissen verzorgd worden. Ook heeft Huub van Est zich beschikbaar gesteld om richting Gildebrief voor een artikel te zorgen. Alle leden wordt dan ook opgeroepen om eventuele artikelen of aanvullingen in te sturen.

10. Bemanning stand jaarvergadering Hollandsche Molen
Frits, Rob en Hans zullen hier naar afreizen en een stand met wat promotiemateriaal van de vereniging bemannen. Jos v.d. Heijden die dan zijn diploma op zal halen, zal niet de gehele dag aanwezig zijn.

11. Excursie
Op 4 september zal er een excursie georganiseerd worden naar België. Rob Snel heeft daar een broer in een molen wonen in Meerle. In die regio zullen enkele molens bezocht gaan worden. Rob zal een programma maken en alle leden zullen t.z.t. een uitnodiging ontvangen.

12. Wat verder ter tafel komt
Harry Daverveld heeft te kennen gegeven dat hij het op enkele punten rustiger aan wil doen. Dit houdt in dat hij zich terugtrekt uit de redactie van de Molenvriend. De taak van Harry was vooral het samenbinden, verzendklaar maken en bezorgen van de Molenvriend.
Nu is er afgesproken dat Ben Verheijen, Peter Simons, Harry Daverveld en Peter Pouwels rond de tafel gaan zitten om de Molenvrienden die bezorgd moeten worden, gelijk te verdelen. De secretaris zal hiervoor een ledenlijst naar deze heren sturen.
Jan van Riet leest de brief van de Stichting Wagenspeelgroep "Karrespel" voor, waarin gevraagd wordt aan de molenaars om een molenaarsklucht bij hun molen op te laten voeren. Alle molenaars zullen deze brief thuis ontvangen.

13. Rondvraag
Peter Simons heeft voor het archief een kopie aankoopakte van de molen van Linden. Hij vraagt zich ook af of er nog iets met dat archief gebeurt en met het digitaliseren.
Antwoord: Het archief is altijd al een stiefkindje geweest en we denken dat dit zo wel zal blijven.

Harrie Kaanen vraagt of de excursie misschien ook per bus gedaan kan worden.
Antwoord: Dit zal erg duur worden en men moet dan ook een volle bus hebben met 60 personen. De ervaring leert dat er nooit zoveel personen meegaan.

Piet Geenen vraagt zich af waarom hij maar één setje kaarten heeft gekregen, er zijn toch twee molens in Oploo. Hij vindt ook dat er geen erkenning is van de Molenvrienden voor de Molenstichting Wanroij-Oploo want ze worden nooit aangeschreven.
Antwoord: Op dit moment zijn er niet meer sets molenkaarten beschikbaar, als de kaarten van de molen van Heijen klaar zijn, kunnen er meerdere sets gemaakt worden.

De molenstichting Wanroij-Oploo is geen lid van de vereniging en zal daarom niet aangeschreven worden. Er zijn wel stichtingen lid zoals die van Cuijk en Boxmeer en zij worden dus wel aangeschreven.

John Houben meldt dat er een jong manneke van 14 uit Cuijk graag op de molens in de regio aanwezig is en zeer geïnteresseerd is. Hij wil graag van allerlei werkzaamheden doen en de vang bedienen. John wijst er op dat kinderen tot 16 jaar zich niet vrijelijk op een molen mogen bevinden en niets in de molen mogen doen. De molen valt onder industrieel gereedschap. Kinderen tussen 16 en 18 jaar mogen alleen onder begeleiding van de molenaar iets uitvoeren op de molen. Advies: kijk uit met minderjarigen op de molen, bij problemen/ongelukken zal de verzekering de molenaar aansprakelijk stellen. Maak ook duidelijk afspraken met de ouders en met het kind hierover.
Stefan: als iedereen zich aan bovenstaande houdt, zal een dergelijk kind niet in de regio rond gaan reizen omdat hij op de ene molen iets meer mag dan op de andere.

Rob Snel vraagt of er aanmeldingsformulieren op de molen kunnen liggen.
John Houben meldt dat via het gilde er gratis formulieren beschikbaar zijn, deze zijn via hem te verkrijgen.

Walter Cornelissen laat via het scherm een PowerPoint-presentatie en de praattekening zien van het pakhuis dat bij de Heimolen in ere hersteld zal worden als de Sint-Hubertse werkgroep (waar ook de molenaars in zitten) alles financieel en vergunningtechnisch geregeld kan krijgen.

14./15./16. Sluiting
De voorzitter sluit de vergadering en vraagt de aanwezigen om nog lekker na te kaarten. Voor de liefhebbers is er nog een stuk vlaai over en daarna wel thuis gewenst.

Walter Cornelissen
Secretaris

Jaarvergadering DHM

Zaterdag 6 maart ging de wekker al om 06.50 uur af. Vandaag moesten we vroeg uit de veren om op tijd te zijn bij de jaarlijkse vergadering van de Hollandsche Molen. We hadden een standje gereserveerd om de vereniging te promoten. Het was een zonnige, maar heel koude en gure dag, voordeel: je bent gelijk wakker. Ik had met Frits Harteman, Hans Heijs, en Robert Hoffman afgesproken dat ik ze in de trein om 07.41 uur op station Mook-Molenhoek zou ontmoeten. We waren allen zwaar beladen met boeken, bekers, foto's en vele andere promotiemiddelen. Na een lange reis aangekomen in het prachtige tropenmuseum, vonden we ons gereserveerde tafeltje. Niet een erg groot formaat tafeltje, we moesten goed passen en meten om onze spullen uit te kunnen stallen. De laptop, om onze dvd's te kunnen draaien, konden we helaas niet aansluiten en de molenkaart die we op een pilaar geplakt hadden, moest direct verwijderd worden. Voordat het publiek de hal instroomde, hadden we de spullen uitgestald op een meelzak en de verenigingsvlag aan de voorkant van het tafeltje gehangen, het zag er goed uit vonden we zelf. Direct daarna schuifelden de eerste potentiële klanten langs het tafeltje, zij bekeken de uitgestalde waar met interesse, helaas alleen kijken maar niet kopen nie. Pas in de lunchpauze werd het echt druk en deden we goede zaken. Vooral de mapjes met de 18 verschillende ansichtkaarten liepen erg goed, we hebben er een aantal van verkocht. We hebben een aardige hoeveelheid molenkaarten van Brabant uitgedeeld, onder andere aan de kopers van de mapjes. Ook voor de folder van onze vereniging was een goede belangstelling. Tussen de bedrijven door kwam Jos van der Heijden met zijn vrouw even een kopje koffie drinken, in afwachting van zijn diplomauitreiking. Frits heeft weer vele oude bekenden ontmoet en Robert heeft zijn verzameling ansichtkaarten behoorlijk kunnen uitbreiden. Al met al een geslaagde dag, we gingen met een voldaan gevoel terug naar huis. En Jos had dubbel feest, die ging na het in ontvangst nemen van zijn diploma nog naar een bruiloftsfeest. Bij de volgende keer zullen we twee tafels reserveren en als we de laptop willen gebruiken, een plaatsje bij een stopcontact. Ook het vooraf prijzen van de artikelen is erg belangrijk, is ons opgevallen.

Rob Snel

Glück auf! Glück zu!

Een bijzondere molen in de Harz (D)

In de zomer van 2009 was ik op vakantie in het Harzgebergte (Duitsland). Ik heb daar de oude zilvermijn Grube Samson in Sankt Andreasberg bezocht, waar een soort molen ingebouwd is om het werk van de mijnwerkers te vergemakkelijken. In dit stuk geef ik een overzicht van de geschiedenis en de techniek.

Inleiding

Molenaars die wel eens bij collega's in Duitsland op bezoek zijn geweest, kennen vast de molenaarsgroet "Glück zu!". Mocht dit u niet vertrouwd in de oren klinken, kijk dan terug in Molenvriend nr. 62, waar ik meer over deze groet schreef. De groet "Glück auf!" is in Duitsland echter veel bekender, het betreft hier de groet van de mijnwerkers. De betekenis van de groet heeft niet veel uitleg nodig, want voor de mijnwerker is het natuurlijk fijn als hij weer veilig vanuit de schacht naar boven is teruggekeerd.

Dat naar boven gaan was bij diepe mijnen vroeger geen pretje voor de mijnwerkers. Het diepste punt van de Grube Samson is 810 meter onder het maaiveld. Deze diepte bereikten de mijnwerkers vroeger met ladders. Het afdalen duurde 90 minuten en als het werk in de schacht erop zat, duurde het maarliefst 150 minuten tot men weer boven was. En dan kregen de mijnwerkers ook nog eens alleen maar betaald voor de tijd die ze in de schacht doorbrachten!

Waterkracht in de mijnbouw

Maar de mens is natuurlijk inventief: al eeuwenlang gebruiken we watermolens om zwaar lichamelijk werk, zoals het handmatig malen van graan, eenvoudiger uit te voeren. Ook in de mijnen werd al waterkracht gebruikt, bijvoorbeeld voor het ophijsen van tonnen met erts door middel van een soort luiwerk, aangedreven door een waterrad. In de Grube Samson is ook zo'n "luiwerk" aanwezig. Het luiwerk wordt aangedreven door een waterrad met een diameter van 9 meter. Dit waterrad (in het Duits Kehrrad genoemd) is ondergebracht in het rechtergedeelte van het gebouw (zie de foto). De kabels lopen door het bovenste gedeelte van het gebouw naar het linkerdeel, waar de ingang van de schacht is. Het bijzondere aan het waterrad is dat het een dubbele krans met schoepen heeft, met tegengestelde oriëntatie (zie foto). Op deze manier kan het luiwerk in beide richtingen met waterkracht bediend worden. Dit is noodzakelijk omdat bij een mijn de ertston immers leeg terug in de schacht moet en er niet zoals bij een korenmolen meel afgeschoten wordt. Het luiwerk kan geblokkeerd worden met een rem. Hiervoor is een speciaal wiel op de wateras aangebracht.

Als er een hijsinstallatie voorhanden is voor de ertstonnen, zou je denken dat het voor de hand ligt om deze ook voor het transport van mijnwerkers te gebruiken. Dit gebeurde echter niet, omdat de capaciteit te gering was. Daarnaast vertrouwde men in die tijd de touwen niet. Uitsluitend verongelukte mijnwerkers werden met een ertston naar boven gehesen.

Ontwikkeling van de mijnlift

Naast het gebruik van waterkracht voor hijswerkzaamheden, werd er bij veel mijnen ook waterkracht gebruikt om zuigerpompen aan te drijven en zo

De Grube Samson te Sankt Andreasberg

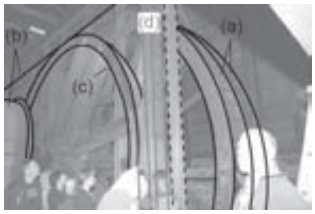

Het "Kehrrad" voor het ophijsen van ertstonnen met (a) waterrad met dubbele schoepenkrans, (b) trommel met hijskabel, (c) remwiel en (d) rem

water uit de mijnen te pompen. Bij een watergedreven zuigerpomp wordt een excenter gebruikt om de draaiende beweging van het rad om te zetten in een heen-en-weergaande beweging en zo de stangen van de zuigerpompen op en neer te bewegen. Men is toen op het idee gekomen om die op-en-neergaande beweging te gebruiken voor personentransport. In het Duits wordt zo'n lift op basis van twee op en neer bewegende stangen "Fahrkunst" genoemd. Omdat ik hier geen goed Nederlands woord voor kan bedenken, noem ik het gemakshalve maar gewoon lift. In de schets van figuur 1 is het principe van de lift geïllustreerd.

De lift bestaat uit twee stangen of staalkabels die over de gehele hoogte van de mijnschacht lopen. Op regelmatige afstanden zijn plateaus bevestigd, waarop precies één mijnwerker kan staan. Op de hoogte van de handen is een handgreep aan de staalkabel bevestigd. De twee stangen bewegen tegengesteld, dus als de linkerstang omhoog beweegt, beweegt de rechter omlaag (en omgekeerd). In de figuur is geschetst hoe het stijgen in zijn werk gaat. In stadium A staat de mijnwerker (voorgesteld door de ingekleurde cirkel) op plateau L1 op de linkerstang en stapt over op plateau R2 van de rechterstang. Vervolgens stijgt de rechter stang en daalt de linkerstang (B). In stadium

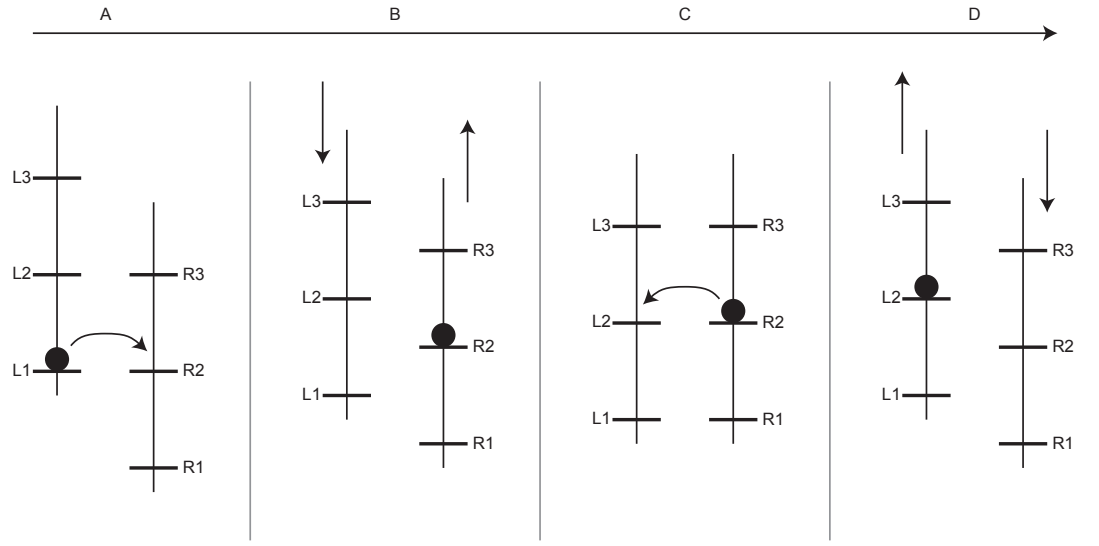

Figuur 1: principe van de Fahrkunst mijnlift, de zwarte cirkel stelt de mijnwerker voor

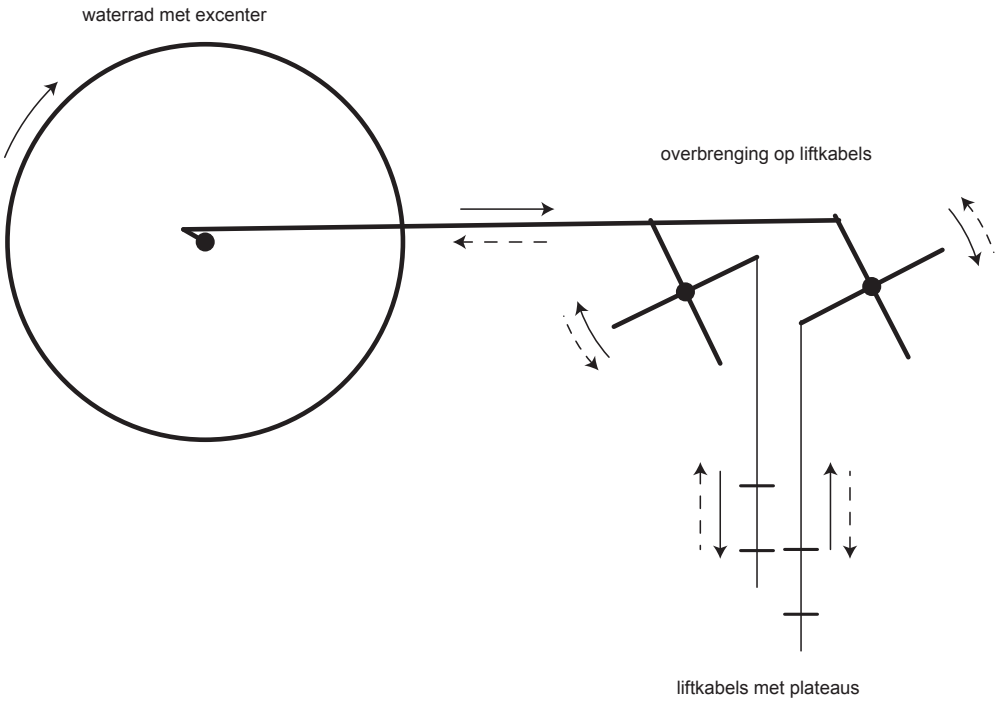

Figuur 2: schets van de aandrijving van de mijnlift. Door de excenter op het waterrad beweegt de horizontale stang heen en weer. De kruizen zetten deze beweging om in een op-en-neergaande beweging.

C is plateau L2 op de hoogte van R2 gekomen. De mijnwerker stapt nu weer naar links en is zo een trede hoger gekomen. Dit gaat door tot hij boven is.

In figuur 2 is geschetst hoe de lift is aangesloten op het waterrad. Het waterrad heeft een diameter van 12 meter en is ondergronds geplaatst. De horizontale stang (in het Duits Kunststang) brengt de heen-en-weergaande beweging over op de twee kruizen (Kunstkreuze). Deze kruizen zijn in feite een soort armwielen. De stangen van de lift zijn op hun beurt aan de kruizen vastgemaakt. Het construeren van een mijnlift over zo'n grote diepte werd mede mogelijk omdat in 1834, rond dezelfde tijd als de uitvinding van de Fahrkunst-mijnlift, een medewerker van een mijn in Claustal-Zellerfeld (eveneens in het Harzgebergte)

De mijnlift bij het begin van de schacht

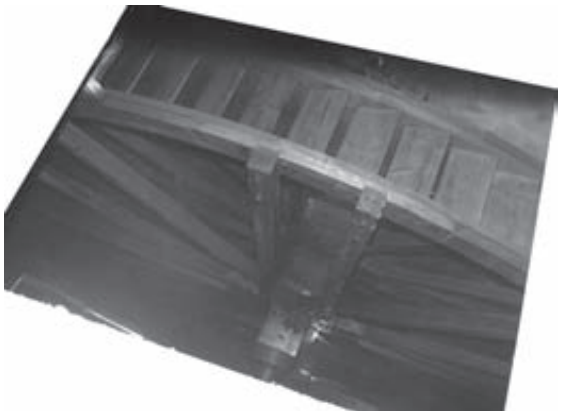

Het waterrad van de mijnlift. Vanwege laswerkzaamheden was het wat "mistig", de foto is daarom niet optimaal.

De excenter op de wateras

de staalkabel had uitgevonden. In plaats van aan een massieve stang, hangen de plateautjes aan twee lange, dikke staalkabels (zie de foto). De lift is zo afgesteld dat twee plateautjes precies op dezelfde hoogte zijn als de excenter horizontaal staat. Op dit punt is er namelijk een dood moment in de op-en-neergaande beweging, zodat het makkelijker is om van plateau te wisselen. De Fahrkunst was een enorme verbetering voor de mijnwerkers, ze konden nu de volledige 810 m diepte in slechts 45 minuten overbruggen. Het gebruik van de lift was niet gevaarlijker dan het gebruik van ladders.

Behoud als monument

De Fahrkunst mijnlift in Grube Samson werd in 1837 ingebouwd en is vandaag de dag de laatste werkende mijnlift van dit type. De zilvermijn werd in 1910 gesloten, maar de energie van het water dat vroeger voor de waterraderen gebruikt werd, wordt altijd nog nuttig ingezet. In 1922 is op 130 m diepte een turbine in de mijn ingebouwd om zo elektriciteit op te wekken. Omdat het water nu in de mijnschacht geleid wordt naar de turbine, is alleen de bovenste 200 meter nog droog, de rest staat onder water. Het deel van de mijnlift tot de turbine wordt nog gebruikt als medewerkers van het energiebedrijf onderhoudswerkzaamheden aan de turbine moeten doen.

De Grube Samson is een bijzonder technisch monument. Net zoals bij molens is het een goede zaak dat dit voor het nageslacht behouden blijft. Vanwege het unieke karakter van de mijnlift van de Grube Samson heeft de American Society of Mechanical Engineering dit stukje techniek dan ook erkend als belangrijk technisch erfgoed. Een terechte onderscheiding!

Tekst en afbeeldingen: Marko Sturm

Bezoekinformatie:

De Grube Samson is alleen met een rondleiding te bezichtigen. De rondleidingen zijn dagelijks om 11:00 en 14:30 uur, in de winter gelden afwijkende openingstijden.

Zie verder:
Website van de Grube Samson:
http://www.harzer-roller.de/grube/de/frames/text.html
Duitstalig Wikipedia-artikel over de mijnlift, met een animatie van het werkingsprincipe:
http://de.wikipedia.org/wiki/Fahrkunst

Als molenstenen spreken konden

Als molenstenen spreken konden, vertelden ze ons hun verhaal over lang vervlogen tijden. Bij het museum Ceuclum in Cuijk liggen nog enkele oude Romeinse molenstenen die hun verhaal vertellen.

Vondst van drie Romeinse molenstenen in de Grotestraat 18-22 in Cuijk

Tijdens archeologisch onderzoek aan de Grotestraat 18-22 in Cuijk zijn op ongeveer 80 cm onder het maaiveld funderingsresten van een groot gebouw gevonden. Op drie plaatsen hebben houten wandpalen op grote molenstenen, als poeren of stiepen gebruikt, gestaan. De functie van dit grote gebouw met een stenen fundering en een pannendak was niet direct duidelijk, totdat een halfronde tufstenen muur werd gevonden, waarschijnlijk een kleine absis, waarvan de binnenzijde met een pleisterlaag was afgesmeerd. In de buurt bevond zich nog een klein stukje van een goot van tufsteen. De combinatie van een absis en goten doet vermoeden dat we hier met een Romeins badhuis uit de derde eeuw te maken hebben.

De Romeinse molenstenen bestaan uit twee lopers met diameter van circa 77 cm en een gebroken ligger met een diameter van circa 78 cm. De beide lopers met resterende dikte van 10 cm hebben een concave (holle) maalkom met in het midden een kropgat met een diameter van 17 cm met twee uitsparingen voor het molenijzer. Op een van de lopers zijn nog sporen van een scherpsel te zien, het betreft een zgn. linksdraaiend recht pandscherpsel, verdeeld in tien kwadranten. Aan de bovenzijde van de loper, haaks op de uitsparingen van het molenijzer, zitten twee uitsparingen, waarschijnlijk bevestigingspunten van de hefboom waarmee de steen werd rondgedraaid. De ligger heeft een convex (bol) maalvlak met in het midden een ronde opening (steenbus) voor de spil waarmee men de bovenste steen kon stellen. Merkwaardig genoeg is de ligger ook aan de onderzijde conisch (hol) uitgevoerd.

Ontwikkeling van kleine roterende maalsteen naar Romeinse stenen

De uitvinding van de roterende handmolen in de late ijzertijd door de Kelten, brengt een ware revolutie op gang. Het zijn de Romeinen die als eerste de behoefte hebben aan schaalvergroting hiervan. Meestal betekent schaalvergroting een verdubbeling, zo ook hier, de Romeinen vergroten de kleine roterende maalstenen met een diameter van 38 cm, naar roterende stenen met een diameter van 77 cm. Deze schaalvergroting brengt echter een probleem met zich mee. Kon men de kleine stenen nog met de hand rond draaien, tot een maalsnelheid van circa 60 omw /min. Met de komst van de grotere en zwaardere exemplaren ging dit niet meer met de hand, en moest men deze m.b.v. een hefboom, om de steen lopende, al duwend voortbewegen. De voortbeweging hiervan geschiedde met een lastdier en/of enkele slaven. De gemiddelde draaisnelheid zal hierdoor niet veel hoger dan 8-10 omw/min. zijn geweest. Door deze trage gang van de stenen, stagneert het transport van het meel, dat bij de kleine stenen grotendeels afhankelijke is van de middelpuntvliedende kracht.

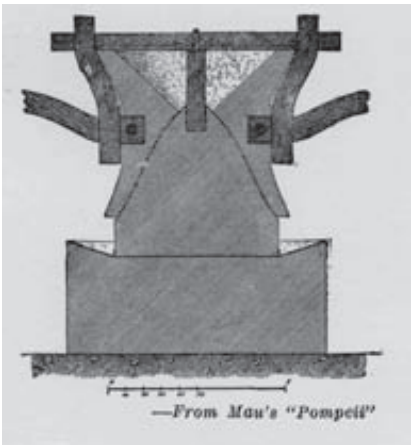

Molenstenen uit Pompei met hun sterk conische vorm

De Romeinen kenden echter al de sterk conische maalstenen uit het Midden Oosten, zoals deze ook in Pompei gebruikt werden. Bij deze trage molens, waarbij het maalvlak sterk hellend was uitgevoerd, werd het meeltransport grotendeels door de zwaartekracht verzorgd. Het toepassen van de conische vorm was tevens de oplossing voor het meeltransport bij het vergroten van de maalstenen. Later met de komst van de ros- en watermolen is men d.m.v. een aandrijving (met overbrenging, red.) in staat de stenen een veel snellere draaisnelheid te geven, wat het maalproces ten goede komt. Hiermee verlaat men de conische vorm van de stenen en keert men weer terug naar het rechte maalvlak. Rond de middeleeuwen met de komst van de windmolen vindt een volgende schaalvergroting (verdubbeling) plaats en krijgen de molenstenen een diameter van ongeveer 154 cm.

Ontwikkeling van de molensteen

500 voor Chr.	0	400 na Chr.	1200 na Chr.	1900
Kelten	Romeinen		Middeleeuwen	Moderne tijd

500 v. Chr.	Molensteen met recht maalvlak	4 palm
0	Molensteen met conisch maalvlak en recht pandscherpsel	8 palm
400 na Chr.	Molensteen met recht maalvlak en recht pandscherpsel	8 palm
1200	Molensteen met recht maalvlak en recht pandscherpsel	16 palm
1900	Molensteen met recht maalvlak en zwaaischerpsel	16 palm

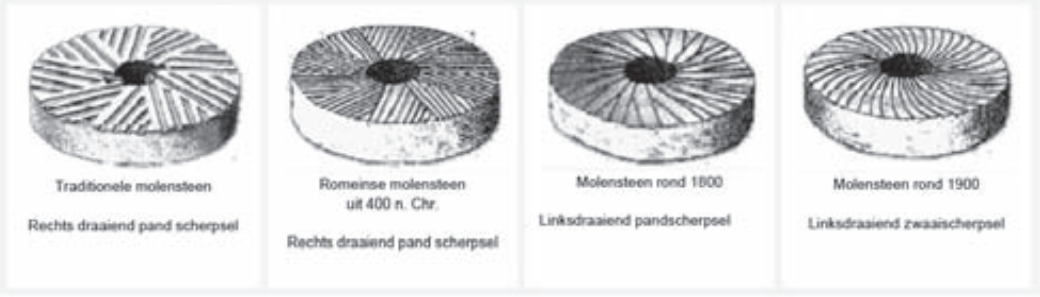

Romeinse stenen gemaakt volgens oeroude Germaanse maten?
Bij het opmeten van de Romeinse molenstenen en het omrekenen van deze maten naar oude maten, blijkt dat de stenen niet volgens de traditionele Romeinse maten te zijn vervaardigd.

Aangezien de Romeinen 3 duim in een palm hebben zitten, is hieruit is af te leiden dat de Romeinse palm 3 x 2,46 = 7,38 cm bedraagt.
De Keulse palm bestaat echter uit 4 Keulse duimen van 2,4 cm, dit geeft een palmmaat
van 4 x 2,4 = 9,6 cm. Daar alle maten hun oorsprong hebben van het menselijk lichaam is het aannemelijk dat de Germaanse maten groter zijn dan de Romeinse, vanwege het feit dat de Germanen wat lichaambouw betreft een stuk groter waren dan de Romeinen.

Onze maat van molenstenen werd vroeger (en nu ook nog) in Keulse palmen uitgedrukt, dit omdat deze stenen uit de steengroeven van Mendig en Mayen kwamen, welke onder de handelsinvloed van de stad Keulen stonden.

De door mij opgemeten Romeinse molenstenen bij het museum Ceuclum in Cuijk hebben respectievelijk een diameter van 77 cm en 78 cm.
Reken je deze diameter terug naar de duimmaat dan blijkt deze ongeveer 32 duim in diameter te zijn. Voor de Keulse maat zijn dit 77 : 2,4 = 32,0 duim en 78 : 2,4 = 32,5 duim.
Omgerekend naar de Keulse palmmaat is dit voor de steen van 77 cm 32 : 4 = 8,0 palm (dit past precies!). En voor de steen van 78 cm 32,5 :4 = 8,125 palm (zit dicht bij de 8 palm!)
Voor de Romeinse maat zou dit 77 : 2,46 = 31,3 duim en 78 : 2,46 = 31,7 duim zijn. Omgerekend naar Romeinse palmmaten is de molensteen van 77 cm 31,3 : 3 = 10,43 palm (past niet). En de steen van 78 cm 31,7 : 3 = 10,56 palm (ook deze maat past niet).
Uit bovenstaande berekening blijkt dat de Keulse maat beter past dan de Romeinse.

Conclusie: de Romeinse molenstenen zijn uitgevoerd in Keulse maten!!
Deze oeroude steenmaten zijn waarschijnlijk veel ouder dan de Romeinse maten. De handel en werkwijze van de lokale steenhouwers die hier vóór de Romeinse overheersing al vele generaties lang in de steengroeven werkten, was zo sterk en diep geworteld dat deze nooit verdrongen is geweest door het Romeinse systeem. Men had tenslotte hier toen al meer dan 2600 jaar ervaring in het vervaardigen van wrijfstenen en de handel hiermee, en zeker 500 jaar in het handelen en maken van kweernstenen.

Als we nog verder terug in de tijd gaan, blijkt dat de Keulse palmmaat ook is terug te vinden bij de nog veel oudere kweernstenen. De oudste kweernstenen uit circa 500 voor Chr. blijken nl. een middellijn te hebben van ongeveer 38 cm, dit is omgerekend naar de oude steenmaat precies 4 Keulse palm. Praktisch bekeken blijkt deze middellijn de ideale draaicirkel te zijn die je met je arm kunt maken. Probeer maar eens zittend aan een tafel maar eens een grotere cirkel van bijv. 50 cm te maken? (Dan voel je wel wat ik bedoel.)

Dat molenstenen kunnen zingen is bij de meeste molenaars wel bekend, en dat hiervoor vakmanschap nodig is weten de meeste ook wel, maar dat deze stenen ook kunnen spreken weet bijna niemand. Tijdens een rondleiding in de steengroeve van Mendig vertelde een gids mij het verhaal van zijn grootvader, een oude steenhouwer, die Bergmeister was geweest in deze groeve. Voordat hij een ruwe molensteen uit de berg kon losmaken, moest hij eerst in gesprek komen met deze steen. Een en ander hield in dat men met de wiggen die voorzien waren van een stuk bladveer (om te voorkomen dat deze met het aanslaan terugsprong) op een regelmatige afstand in de van te voren gemaakte V-groef plaatste. Door deze wiggen nu met een regelmatige slag, volgens een bepaalde volgorde aan te slaan, kwam men als het ware in gesprek met de steen. Als men te hard of onregelmatig sloeg, dan barste de steen in verschillende stukken uiteen. Het kwam hier dus echt op het vakmanschap van de steenhouwer aan om een steen uit een zuil te breken. Op het moment dat de steen langs de kerf openspleet, ontstond er een geluid van het ontsnappen van het gas uit de ingesloten gasbellen. Deze gasbellen, ontstaan tijdens de geboorte van de stenen uit de vloeibare magma van de vulkaan, zitten hier al meer dan 200 000 jaar in opgesloten. Het geluid van het loskomen van een steen is alsof men een bierfles opent! Dit noemt men nu het spreken van de steen.

Peter Pouwels

Geraadpleegde bronnen:
- Cuijk een regionaal centrum in de Romeinse tijd van Harry Enckevoort en Jan Thijssen
- Maalstenen en handmolens in Drenthe van O.H. Harsema
- Drie oude handmolenstenen uit de gemeente Hilvarenbeek van Jan Scheirs
- De Romeinse molenstenen te Woerden door J.van Bemmel
- Mahlsteine aus Tephrit van Robert M. van Heeringen.
- Met speciale dank aan amateur archeoloog Jantinus Koeling van het museum Ceuclum in Cuijk.

Molenfeesten Jan van Cuijk

Ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van korenmolen Jan van Cuijk vindt er op zaterdag 28 augustus en zondag 29 augustus een molenfeest plaats rondom de molen.

Op zaterdagavond 28 augustus zullen de feesten geopend worden door de burgemeester van Cuijk. Aansluitend vindt er een blaaskapellenfestival plaats rondom de molen. Dit spektakel zal gepaard gaan met een fantastische lichtshow. Blaasmuziek zal afgewisseld worden met optredens van Cuijkse troubadours. Een 7-tal dweilorkesten zal deze avond van zich laten horen. Als finale zullen alle dweilorkesten het nummer "Daar bij die molen" ten gehore brengen.

Op zondag 29 augustus zijn er activiteiten voor jong en oud. Om 12.00 uur wordt er begonnen met een optreden van een 18 man groot amusementorkest uit het Brabantse Zeeland. Tijdens dit frühschoppen gaat er ook een streekmarkt van start. Kramen met streekproducten, bedrijfspresentaties, en andere kramen die direct of indirect met het plattelandsleven van doen hebben, kunt u deze dag tot 17.00 uur bezoeken. Op deze dag vindt er ook een culturele markt plaats in het centrum van Cuijk. Er is een mogelijkheid om deze door middel van een treintje te bezoeken. Voor de kinderen zijn er diverse levende dieren bij de molen aanwezig. Zo zijn er demonstraties met schapen en komt er een boer met koeien om mee te knuffelen en met de hand te melken. Jumbo Cuijk verzorgt deze dag een ballonnenwedstrijd en er zijn daarmee leuke prijzen te winnen. Kortom plezier voor jong en oud. Wij houden u op de hoogte.

Stefan Willems

DVD: De reis van graan tot brood in vroegere tijden

In 2010 is het 150 jaar geleden dat de Beerse molenaar Wilhelmus van Riet voor zijn 2e zoon Vincent in het buitengebied van St.-Agatha een windmolen liet bouwen door de Gasselse molenmaker Poos. Deze molen kreeg de naam de Hagelkruische molen. De molen veranderde vele malen van eigenaar: Vincent van Riet, Pieter Isaak Groen, Willem van der Stappen, Gerard en Petrus Willems en Sjef Kessels stonden aan de maalbak van de "Cuijkse" molen. In 1973 wordt tenslotte de gemeente Cuijk eigenaar van de molen Jan van Cuijk. Sindsdien wordt de molen door vrijwilligers draaiende gehouden. In de oorlogsjaren kreeg de molen het zwaar te verduren en werd zwaar toegetakeld. Dankzij de inzet van molenaar Kessels werd na de oorlog de molen snel gerestaureerd en begon deze aan een nieuw leven. Een nieuwe naam, Jan van Cuijk, en een nieuw "wit" uiterlijk moesten de zware oorlogsjaren snel doen vergeten. Het 150-jarig bestaan van deze molen is een reden om dit op een feestelijke wijze te herdenken met een 2-daags molenfeest op zaterdag 28 en zondag 29 augustus 2010. Naast het molenfeest zal gedurende het hele jaar de molen onder de aandacht gebracht worden, met een molenproject voor de leerlingen van de diverse Cuijkse basisscholen. Begin 2009 is er een commissie opgericht, bestaande uit Frans Bus, Jaap Kool, Marco van Teeffelen, Peter Schouten en Stefan Willems, om in dit jubileumjaar diverse activiteiten te organiseren. Paladijntje.nl heeft in opdracht van de molenstichting Jan van Cuijk een DVD gemaakt. Deze DVD laat op een simpele manier zien hoe graan verbouwd wordt, meel wordt gemalen en tenslotte hoe er brood gebakken wordt.

Heeft u na het zien van deze promo interesse in deze DVD dan kunt u via de mail een bestelling plaatsen. De kosten van deze DVD bedragen € 9,95. Ook kunt u het bedrag overmaken op onze rekening Rabobank 1145.44.948 t.n.v. molenstichting Jan van Cuijk. Vermeld hierbij duidelijk naam en adres. De opbrengst van deze DVD komt ten goede van de molenfeesten.

E-mail: molenstichtingjanvancuijk@gmail.com

De molenbiotoop

De Hamse Molen te Wanroij

Bij de meeste molens in onze regio is de biotoop niet geweldig. Bij sommige molens is de situatie zelfs ronduit slecht. Dat het ook anders kan, bewijst de situatie in Wanroij. De molen staat daar echt in het vrije veld en het oude molenaarshuis is de enige windbelemmering binnen 100 meter van de molen. Op een paar knotwilgen na, staan er geen bomen in de directe omgeving van de molen.

Zuidwestelijk van de molen ligt een klein industrieterrein, op ongeveer 150 meter afstand. Een aantal jaar geleden werden plannen gepresenteerd om dit industrieterrein uit te breiden. Men vreesde toen voor de molenbiotoop en er werden al plannen gemaakt om de molen te verplaatsen. De plannen voor deze uitbreiding staan echter nog op een laag pitje. Het is dus nog onzeker hoe de biotoop zich in de toekomst zal ontwikkelen.

De biotoop van de Hamse Molen is zonder twijfel de beste biotoop in onze regio en komt daarmee uit op het cijfer 5 (goed). Hopelijk kan dit in de toekomst zo blijven.

Mari Goossens, Marko Sturm en Jos Verberk

Streefsituatie

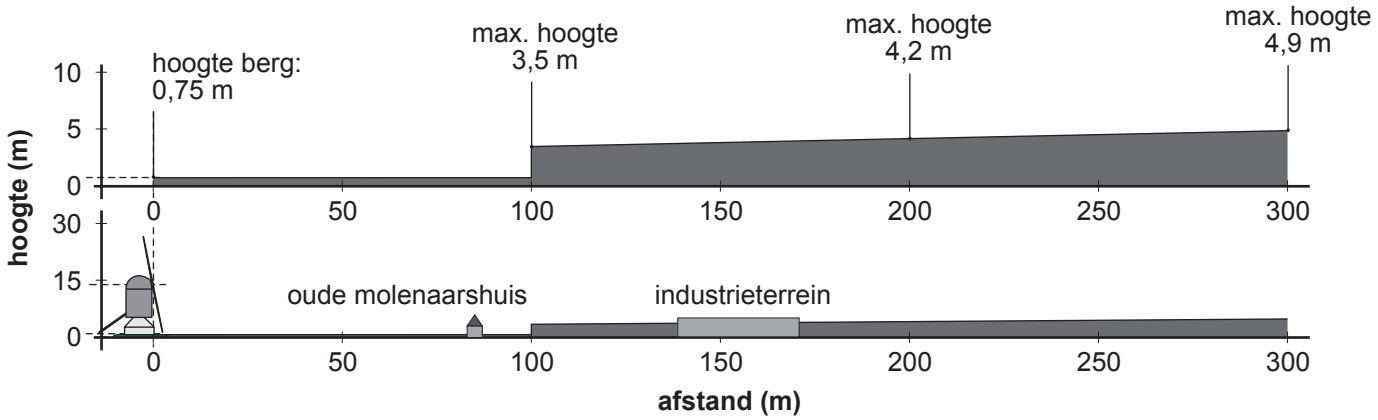

Berekening van de maximale objecthoogte: de molen is een standerdmolen met een vlucht van 26,5 m. De molen staat op een kleine verhoging, zodat de askophoogte op 14 meter uitkomt. Volgens de normen voor open terrein is het donkergrijze gebied de toegestane objecthoogte. Bij de onderste figuur zijn de hoogte- en afstandschaal gelijk en zijn ter illustratie de molen en enkele hoge objecten uit de omgeving aangegeven, bij de bovenste figuur is voor de duidelijkheid de hoogteschaal 3x uitvergroot. De getallen geven de maximale objecthoogte op basis van ruw terrein aan.

Actuele situatie per windrichting

Beoordeling biotoop:
1 slecht
2 bedenkelijk
3 matig
4 aanvaardbaar
5 goed

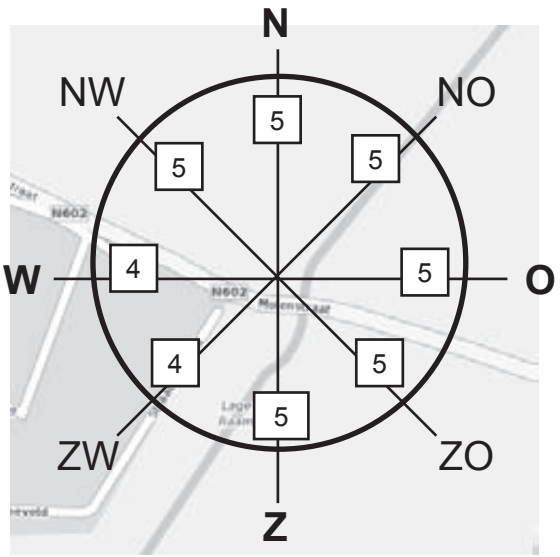

tussen het noordwesten en het oosten ligt de molen in het vrije veld

W: het oude molenaarshuis ligt op 80 meter van de molen

ZO: het dichtsbijzijnde huis ligt op 200 meter afstand; aan de overkant van de weg liggen kassen

Z: de molen ligt direct aan de weg

Molenpoëzie

Bij het overlijden van Frans Bos, molenaar van de Bolwerksmolen te Deventer, is onderstaand gedicht geschreven. Dit gedicht is overgenomen uit de Gilde Brief van juni 2003.

De Molenaar

De molenaar, hij is uniek
Hij is een zondagskind;
Wat niemand kan, geldt wel voor hem;
Hij leeft echt van de wind

De wind uit oost, of uit het noorden,
Uit het westen, 't- is om het even,
Geeft energie, als pure kracht,
Brengt de wieken weer tot leven

Een molen pompt het water op,
Zaagt bomen, maalt het koren,
De wind drijft steeds de wieken aan,
Geeft onzichtbaar hen de sporen.

Genieten elke dag opnieuw,
Als de dag begint te krieken,
Tot 's avonds laat, zonsondergang,
Van het draaien, van de wieken.

Dankbaar, mogen wij nu zijn,
Dat Frans, dit mocht beleven;
Zo heeft hij dus als molenaar,
Van de wind, echt kunnen leven.

De wieken staan voor hem, nu stil,
En stil valt ook de wind;
Als eerbetoon, als laatste groet,
Rust zacht… mijn zondagskind.

Vossy Ordo, 6-4-2003

Aan de licht

Stefan Willems

Ik ben 42 jaar oud, geboren in Boxmeer, maar opgegroeid in Cuijk. En getrouwd met Bianca. Wij hebben 2 kinderen. Een jongen van 11, Wessel en een dochter van 8, Renske genaamd.

Na mijn studie ben ik gaan werken in de techniek. Momenteel ben ik werkzaam bij Rijkers Procestechnologie bv in Veghel als supervisor. Rijkers is een bedrijf met een gedegen knowhow en jarenlange ervaring op het gebied van procestechniek en procesinstallaties.

Mijn grootvader Sjef Kessels werd in 1943 eigenaar van molen Jan van Cuijk. Sinds 2001 ben ik molenaar op deze molen. Een familietraditie werd toen voortgezet.

Ik heb mijn hele leven al interesse gehad in molens. Dit kan ook niet anders, want het is me met de paplepel ingegoten. Ik liep in mijn jeugd bijna dagelijks op de molen rond, totdat ik naar school moest. Dikwijls was ik na schooltijd en op zaterdagen bij mijn opa op de molen.
Het was op een decemberavond toen ik weer eens bij mijn grootouders logeerde en ik mijn grootvader vroeg of ik het dikke Brabants Molenboek mocht inzien. Ik wilde namelijk een spreekbeurt voorbereiden. Dit moet op de lagere school geweest zijn toen ik in de vijfde klas zat. Hij gaf mij het boek en zei: ”Jongen doe er maar wat mee, het is voor jou.” Het was ook die avond dat mijn grootvader een noodlottig ongeval kreeg. Aan de gevolgen hiervan is hij enkele dagen later overleden. Dit voorval heeft destijds op mij zo’n diepe indruk gemaakt, dat ik al snel besloot dat ik ook molenaar wilde worden. In 1983 ben ik begonnen als officieel leerling-molenaar op de Jan van Cuijk. Al snel ben ik gaan zwerven langs diverse molens in het Land van Cuijk. Op nationale molendag in 1984 ben ik bij Johan Reijnders op de Korenbloem in Mill terechtgekomen. Johan was immers net geslaagd en kon wel wat hulp gebruiken. Na wat afgewisseld te hebben met o.a. de Luctor et Emergo te Rijkevoort, kwamen we uiteindelijk terecht op de Heimolen in St.-Hubert. Op deze molen hebben we ruim 2 jaar gedraaid.
In 1988 ben ik samen met Johan Reijnders gaan draaien op de nieuw gebouwde standerdmolen de Neije Kreiter in Volkel. De voorganger van deze molen brandde in 1983 af in een novemberstorm. Omdat de vroegere molenaar van deze molen inmiddels was overleden, zijn we via Nol Naaijkens op die molen terechtgekomen. Een geheel nieuw gebouwde standerdmolen was destijds een hele uitdaging. Ik heb hier dan ook altijd met plezier gedraaid.

Het geheel kreeg plots een andere wending toen ik met Ben Verheijen in contact kwam. Hij nodigde me uit om weer eens langs te komen op de Jan van Cuijk. En toen ik weer door de molen liep kwamen de herinneringen uit mijn jeugd weer omhoog. Molen Jan van Cuijk heeft toch een speciale plek in mijn leven. Het is immers de plek waar ik mijn jeugd doorgebracht heb. Het is de plek waar mijn grootouders ruim 35 jaar hard gewerkt hebben. Het is de plek waar mijn ouders gewoond hebben en getrouwd zijn. En als laatste is het de plek waar ik mijn vrouw Bianca heb leren kennen, zij woonde immers naast deze mooie molen. Ik kan haast niet anders zeggen dan dat de Jan van Cuijk `mijn plek` is.

Tegenwoordig is mijn vrouw Bianca ook besmet geraakt met het molenvirus en is zij iedere zaterdag op de molen te vinden. Daar houdt ze zich dan bezig met de verkoop van meelproducten in onze molenwinkel. Samen met Jaap Kool neem ik de molen voor mijn rekening.
Om meer inzicht te krijgen in het ambachtelijke maalproces heb ik in 2004 de cursus korenmolenaar van het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde gevolgd. Sinds die tijd wordt er ook met grote regelmaat gemalen met de molen. Begin 2009 hebben we molenstichting Jan van Cuijk opgericht. Deze stichting heeft de molen in beheer gekregen van de gemeente Cuijk.

Dit jaar vieren we het 150-jarig bestaan van de molen Jan van Cuijk, met een tweedaags molenfeest op 28 en 29 augustus 2010.

Ik hoop nog lang actief te kunnen blijven als molenaar. Mijn zoon Wessel zegt ook molenaar te willen worden. “Of dat gebeurt weet ik niet, maar het zou wel mooi zijn.”

Molens in de regio

De Nooitgedacht te Afferden

Over deze molen zijn geen bijzonderheden te vermelden.

De Martinus te Beugen

Eveneens geen speciale mededelingen.

De Jan van Cuijk te Cuijk

Over de afgelopen periode zijn er weinig bijzonderheden te melden die direct met de molen verband houden. Wachten is nu nog op de aannemer Van de Horst uit Langenboom die de molen en voornamelijk het pakhuis onder handen gaat nemen. Wat betreft de molenbiotoop kan gemeld worden dat de gemeente Cuijk inmiddels begonnen is om de bosschages aan de oostzijde van de molen tussen de Heerstraat en de Odiliadijk te kappen. Dit bosje is van oorsprong geplant als kaphout. Afgesproken met de gemeente Cuijk is dat we dit in de toekomst ook zo gaan gebruiken. Mocht het houtwerk weer hoger worden dan 3 meter, dan gaat het kapmes er weer in. Ook zullen er in de directe omgeving van de molen aan de kant van de woonwijk nog enkele bomen verwijderd en gesnoeid worden. Alsof het niet op kan, heeft Rijkswaterstaat ter hoogte van de molen in de uiterwaarden aan de Maas ook een 6-tal bakenbomen gerooid. Deze bomen werden vroeger door de schippers gebruikt als herkenningpunten voor de scheepsvaart. Omdat deze bomen in een slechte staat verkeerden en de bocht in de Maas aangepast gaat worden, zijn deze dus gerooid. Vanuit de molen is er nu vrij zicht op het Reichswald en hierdoor is er een duidelijke biotoopverbetering ontstaan.

De Bergzicht te Gassel

De rietdekker is klaar en de molen draait weer. De molenaars hebben de kammen en de staven gesmeerd en dat is goed te merken. De molen loopt nagenoeg geruisloos.
Doordat de lange spruit is vervangen, is de staart een stuk omhoog gekomen. Het gevolg daarvan was dat de kruilier enkele kruipalen raakte. Die hebben de molenaars moeten verzetten.
Omdat de rietlaag dikker is geworden raakt de lange schoor nu een hoek. Dit wordt nog opgelost door de rietdekker, die zegt dat hij de hoeken nog wat inklopt.
Harrie Beijk gaat binnenkort het buikstuk vernieuwen. Het is versleten (te dun). De maanijzers raken nu bijna het bandijzer van het bovenwiel.
Het is de bedoeling dat de molen in het voorjaar geschilderd wordt.

Op de nationale molendag zondag 9 mei is de molen open van 11.00 tot 16.00 uur

De Reus te Gennep

Eind vorig jaar zijn de roeden doorgehaald. Bij deze onderhoudswerkzaamheden zijn ook de roedwiggen en keerklossen vernieuwd.

De Gerarda te Heijen

Geen bijzonderheden.

De Lindense stellingmolen te Katwijk

De afgelopen winter is er niet veel gedraaid met de molen. Met al die sneeuw en ijs op de stelling was dit veel te gevaarlijk. We hadden nu de gelegenheid om rond het molenerf de wildgroei van bomen in te perken door met zaag en bijl aan de slag te gaan. Helaas moesten we de beuk, die pal tegen de stelling staat, met rust laten want deze boom is voor ons als amateur-houthakkers een maatje te groot.

In januari heeft de molenmaker de opdracht gekregen een aantal onderhoudswerkzaamheden uit te voeren, zoals het vervangen van de schoren en een nieuw hek op de stelling. Hopelijk zijn de werkzaamheden voor de zomervakantie klaar want dan moeten we hier met alle molenvrienden ons 25-jarig bestaansjubileum vieren.

De Maasmolen te Nederasselt

Frans en ik hebben besloten om niet meer te draaien tijdens winterse omstandigheden. Bij temperaturen onder 0 graden zaten we te vernikkelen, was er ook nog zelden bezoek en daarbij is het ook nog vroeg donker. We kijken weer uit naar zomerse omstandigheden. De molenmaker Coppes heeft ons plan voor reparaties in ontvangst genomen. Als eerste zullen we de trap, slof met treeplanken, de spruitbalk en galerijbalken vervangen. De onderdelen zijn al gezaagd en we wachten op een planning. We willen graag gaan malen op de molen, maar de ligger is kapot gevroren.

Hans Titulaer heeft ons aangeboden te assisteren en de situatie in kaart te brengen. Begin februari hebben we dan een bespreking met de gemeente Heumen of we financiën kunnen vrijmaken voor, indien nodig, een nieuwe ligger. Ook de meelring is ernstig uitgesleten en moet gelijk hersteld worden. Mocht er een datum bekend zijn, zal ik dit mailen en kunnen geïnteresseerden een kijkje komen nemen. Het stormbint van de molen zou al een schilderbeurt hebben moeten ondergaan. Gezien de weersomstandigheden en de kwaliteit van het werk, zijn we wel blij met dit uitstel. Eerst maar eens wachten op betere omstandigheden, al was het wel fotogeniek natuurlijk met die sneeuw. De molen is veel op de plaat gezet.

RS

De Vooruitgang te Oeffelt

De molen van Oeffelt heeft enige tijd stil gelegen door een breuk in de baansteen. Deze is inmiddels vervangen, zodat de molen weer kan draaien.

In Oeffelt zijn de volgende leerlingen in opleiding: Frans Rademakers (Boxmeer), Andries Bongers (Zeeland), Bea Tilanus (Mheer), Jos Kuijpers (Ravenstein) en Axel Gindera (Duisburg Dld). Erbij gekomen is Petro Boon (Boxmeer). Verder zijn er nog enkele dames, die even meelopen, om te kijken hoe het is.

De Korenbloem te Oploo

Ondanks de koude heeft De Korenbloem toch nog elke zaterdag gedraaid. Het was telkens weer een hele klus om de trap ijs- en sneeuwvrij te maken. Met de steeds wisselende windrichtingen kon je je lekker warmkruien, want met de strenge vorst kruit de molen ook een stuk zwaarder. We hebben weer een flinke partij reuzel gekregen (van zware Poolse varkens), dus de komende jaren kan er weer goed gesmeerd worden. Aan onderhoud is verder weinig gedaan, was ook niet nodig. We zijn ons nog steeds aan het oriënteren bij de vervanging/reparatie van de potroeden. Binnen nu en twee jaar moet het gevlucht vervangen zijn.
Twee leerlingen uit Merselo hebben een paar keer meegedraaid om de standerdmolen te leren kennen.

De watermolen te Oploo

Sinds de werkzaamheden aan het dak zijn begonnen, is niet meer met de watermolen gedraaid. En dit kan ook niet totdat de werkzaamheden klaar zijn. De winterse omstandigheden spelen daarbij behoorlijk parten.
Rond de Kerst is er een leuk ijsbaantje aangelegd, waar de jeugd van Oploo flink gebruik van heeft gemaakt. Er was warme chocomel te verkrijgen en in het huisdeel van de molen konden de verkleumde ouders zich wat opwarmen met wat Glühwein.
Ook de bouw van de heemkundeschuur ligt stil door de vorst. Dus eigenlijk is er verder niet veel nieuws te melden.

JvR

De Luctor et Emergo te Rijkevoort

In de afgelopen winter was het erg rustig op de molen in Rijkevoort. De 2 nieuwe zeilen zijn opgehangen door Mari en Marc Crins. In de winterse kou hebben de molenaars zelfs nog een groep bezoekers ontvangen. De sneeuw heeft zeer mooie winterse plaatjes opgeleverd.

De Heimolen te Sint-Hubert

De werkgroep die bezig is met de herbouw van het pakhuis bij de Heimolen is druk bezig met de presentatie naar de bevolking in Sint-Hubert en probeert daarbij voldoende draagkracht te krijgen. Ook de verkrijging van de subsidies en de inrichting van het terrein worden nu verder uitgewerkt. We hebben goede hoop dat het pakhuis er ook daadwerkelijk komt. De tweede fase van het restauratiebestek is inmiddels aanbesteed aan de firma Beijk, wat er in deze 2e fase precies gaat gebeuren weten we nog niet omdat er nogal wat geschoven is in het originele bestek. We houden jullie zeker op de hoogte als we meer details weten. De molenaars Harry en Walter zijn nu de steenkraan en het steenrondsel weer helemaal up to date aan het maken, zij zijn begonnen met het openleggen van het steenkoppel. Het is ons niet bekend wanneer dat voor de laatste keer gebeurd is. Bij de eerste fase van de restauratie zijn de vloeren wat opgekrikt en nu willen we alles weer waterpas en in lijn krijgen. Om alles weer op te frissen hebben we het boek “zingende stenen” er maar bij gepakt. De wiggen in de steenbus zijn in de vulplaatjes achter de neuten ingevreten en wij zullen deze vervangen door metalen plaatjes. Als dadelijk alles weer in elkaar staat hopen we weer eens wat te kunnen malen.

WC

Mari Goossens en Marko Sturm

Evenementenkalender

Dit jaar viert de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk haar 25-jarig jubileum. Het bestuur en de molenaars organiseren daarom diverse activiteiten. Om een en ander binnen de vereniging en naar buiten toe in goede banen te leiden, worden alle activiteiten vermeld op één evenementenkalender.

De onderstaande kalender staat ook op de website van de vereniging. Aanvullingen kunt u doorgeven via de secretaris.

18-4-2010 bij de Bovenste Plasmolen
Natuurwandeling: het geheim van de stuwwal, start 14.00 uur
Contactpersoon: Peter Pouwels, tel. 024-3974266

9-5-2010 bij de Bovenste Plasmolen
Natuurwandeling rondom de molen, start 10.00 uur
Contactpersoon: Peter Pouwels, tel. 024-3974266

27-6-2010 bij alle molens in de regio
Regionale molendag in het Land van Cuijk en omstreken
Contactpersoon: Walter Cornelissen, tel. 0485-478818

3-7-2010 bij de Lindense molen
Barbecue voor leden van de vereniging
Contactpersoon: Peter Simons, tel. 0485-313673

28-8-2010 bij de Jan van Cuijk
Molenfeest i.v.m. 150-jarig jubileum
Contactpersoon: Stefan Willems, tel. 0485-318028

29-8-2010 bij de Jan van Cuijk
Molenfeest met streekmarkt i.v.m. 150-jarig jubileum
Contactpersoon: Stefan Willems, tel. 0485-318028

4-9-2010
Excursie naar molens in België (voor leden)
Contactpersoon: Rob Snel, tel. 024-3582526

(advertentie)

bol
accountants teamplayers

Boxmeer
Spoorstraat 73, 5831 CK Boxmeer
Postbus 142, 5830 AC Boxmeer
T: (0485) 56 12 00
F: (0485) 56 12 05
E: info@bolaccounts.nl
I: www.bolaccounts.nl
Ook gevestigd in Schijndel en Venray

persoonlijk professioneel prestatiegericht

(advertentie)

BEIJK
molenmakers
houtrestaurateurs

Beijk Molenbouw BV
Rimpelt 15a
5851 EK AFFERDEN
tel. 0485-531910
fax 0485-532305

(advertentie)

Als je vooruit wilt in de veehouderij, kom dan eens met Hendrix praten.

Natuurlijk moet uw voerleverancier verstand hebben van voer. Maar hij moet ook met verstand van zaken kunnen meepraten over huisvesting, gezondheid, bedrijfsontwikkeling en milieu. Want uw bedrijfsresultaten hangen van veel meer af dan van voer alleen.
De Legpluimveegroep durft verder te kijken dan het voer dat zij leveren. Zij hebben een praktische kijk op hoe je een boerenbedrijf gezond kunt houden, nu én in de toekomst. Dat wordt des te belangrijker nu het er steeds meer om draait om de kosten te beheersen.

Hendrix

Legpluimveegroep
Hoofdstraat 4
6598 AD Heijen
telefoon 0485-490777

a nutreco company